

“Sóc coeter, no pirotècnic”

Luis Brunchú és un punt de referència inevitable quan es parla de pirotècnia al País Valencià. L'entranyable coeter fa més de cinquanta anys que viu entre foc i fum. Les noves tècniques li han afegit més interès a la pirotècnia, però ell no nega mai els seus arrels familiars.

El seu món és el soroll, el color, l'olor a pólvora. Ve d'una antiga saga de *coeters* que han fet del seu ofici un autèntic art. Ells són la punta de llança d'una tradició valenciana impossible de datar. És tota una vida dedicada al foc. Luis Brunchú amb l'ajuda del seu germà Juan ens desvelen alguns dels seus secrets.

—*¿Com va començar en el món de la pirotècnia?*

—Això diuen que és la sang, que tira la sang. Anava a escola i de vesprada anava a fer coets amb mon pare. Comencí als 12 anys. Ara en tinc 64. En el fons com tots perquè açò és una tradició que va de pares a fills. No hi ha escoles, ni llocs on aprendre'n.

—*¿Però vostè és coeter o pirotècnic?*

—Jo sóc coeter, perquè sóc de l'època antiga. La paraula pirotècnia m'agrada, és bonica, però massa fina.

—*De tot el món de la pirotècnia ¿què és el que més li agrada, el soroll o la sensació de perill?*

—La veritat és que no sé si la pregunta hauria de ser si m'agraden més les *mascletades* o els castells. I la resposta seria que com a coeter m'agrada més el castell que la *mascletada*, encara que reconec que les *mascletades* han evolucionat molt i ara són un espectacle. Abans eren més senzilles. Es començava amb els masclets, es cremaven d'un en un. Ara és un poc més complicat. En aquella època el que feia jo era mirar i aprendre. Després vaig començar a entrar, perquè abans era quan s'entrava,

tant als castells com a les mascletades, quan no existia encara el sistema elèctric d'encendre el foc. A més s'entrava amb la metxa i es cremava cada peça, una per una, i el canó es recarregava una, tres, cinc vegades, i no una sols com ara.

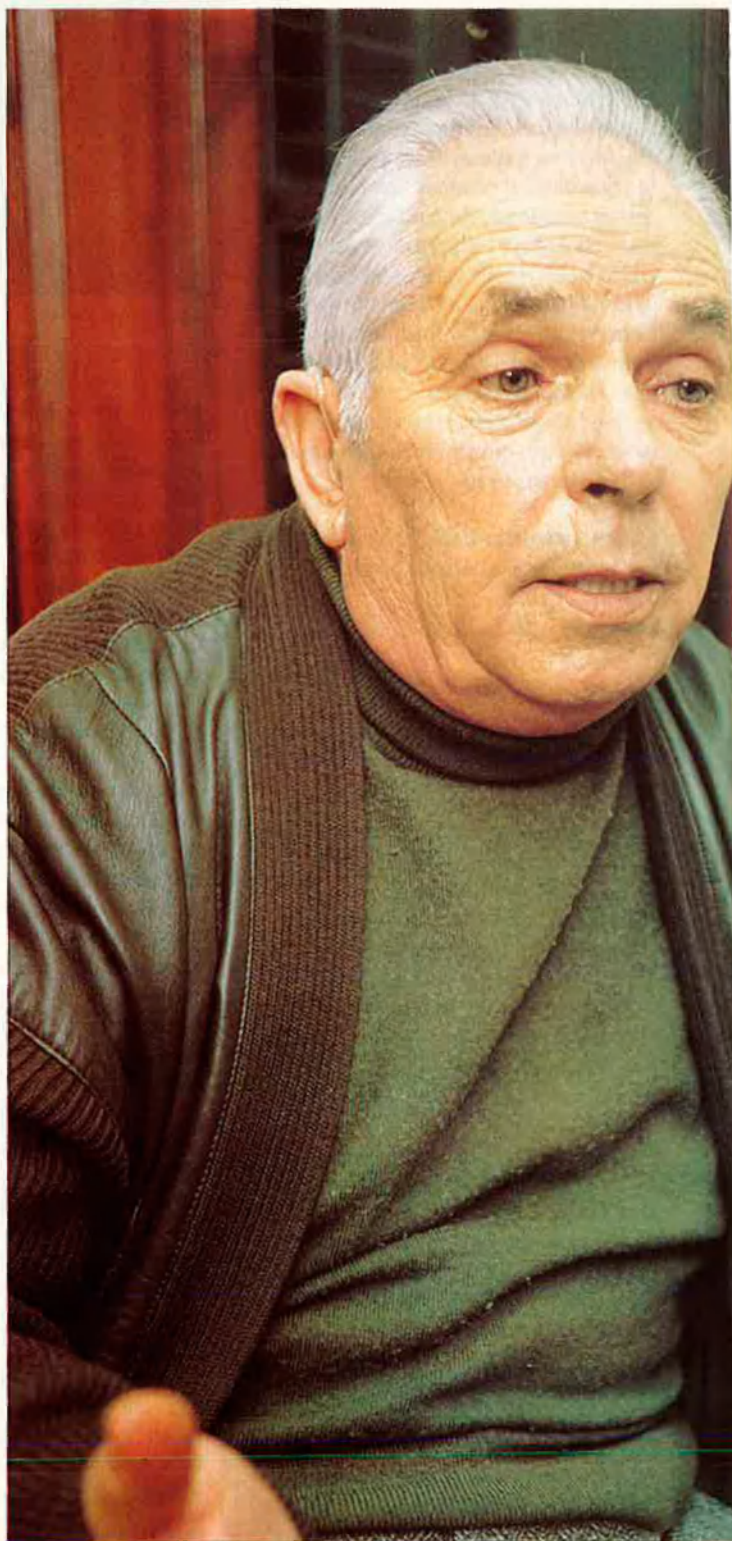
—*Aleshores ha de reconèixer que la sensació de perill li agrada.*

—Sí, la veritat és que sí. M'agrada sentir la satisfacció d'estar entre tot tipus de masclets i coets. Al cap i a la fi és la meua vida. Jo he nascut per fer coets.

—*¿La pirotècnica és cultura?*

—Jo crec que sí, és art i cultura. Evidentment un art molt especial i sobretot molt difícil. L'autèntica dificultat de la pirotècnia és sobreviure, no guanyem prou diners. Ací es faria veritat allò de molt de soroll i poques nous. Tècnicament, la dificultat és que no va cada vegada a menys sinó a més. Però això, més que un problema és una altra satisfacció. De la fabricació que feia mon pare a la que fem ara hem canviat com del cel a la terra, això sí, sense canviar els fonaments del que m'ensenyà mon pare. Canvien els materials, les primeres matèries, però la base és sempre la mateixa. He intentat adaptar les tècniques i materials d'aquesta època en què vivim a les ensenyances de mon pare. A més jo no faig invents, dir "invents" en certa manera resulta ridícul. Jo parle d'innovar, d'introduir coses noves, perfeccionar el que m'han ensenyat, això sí.

—*¿I les sorpreses que*

apareixen contínuament en els castells, tampoc són invents?

—No, en el fons es tracten d'efectes vells que, en canviar els materials, semblen coses noves però no ho són tant.

—¿Per què creu que als valencians ens agrada tant el soroll?

—Home, no diuen això que els moros "corren la pólvora". Supose que deu venir d'ací la nostra afició al soroll i al foc. A l'estat espanyol la cultura del soroll no està tan arrelada com a València. Els agrada, però menys. A Europa, per exemple, els agrada més el color, ací pareix que siga al contrari. El fet que li donem tanta importància al soroll també està condicionat pel desig d'adaptar-se al públic. Així, al castell, fem el que el públic demana i el que el coeter ha pensat, ha estudiat, ha somiat, ha portat a la pràctica, ha cremat... A més això és totalment exportable. Darrerament estiguérem a Estocolm, en l'entrega del Nobel. Va ser la primera vegada que es feien focs d'artifici en aquest acte. Ens va arribar més tard una carta del príncep Felip donant-nos l'enhorabona. També el comitè organitzador del Nobel ens ha comunicat que si es torna a fer ens tornaran a cridar.

—Es que vostès fan molt de soroll. Quasi més que els americans en la guerra del Golf.

—Mire, li contaré una anècdota que me'n recordaré tota la vida. Una vegada ens cridaren per a anar a Londres a un concurs. El que més omplia la pantalla, eixe guanyava. Guanyàrem nosaltres. L'endemà va eixir en premsa que després dels alemanys les bombes més grans que s'han tirat a Anglaterra eren les nostres.

—¿Per què creu que a València solen avorir els castells estrangers?

—No sé, la veritat és que cada país té el seu estil, la seua forma. Al seu país agrada així i quan vénen ací tiren el que creuen que agrada. No sé si els falta ritme, o soroll, no sé. Si em pregunta si m'agrada jo li diré que he après de tot el que vist. El castell valencià el que té és una variació molt gran. El del Japó

és molt bo, inigualable, té cinc, set, o nou efectes perfectes que es milloren contínuament. Però només aquests set o nou. Els italians igual, els francesos igual, els alemanys el mateix. El valencià té trenta-dos, en la variació està el gust.

—¿Què hi ha d'improvisació i que hi ha d'artístic en un castell?

—¿D'improvisació? Els castells d'avui en dia es fan molt ràpids, continus, perquè es busca sobretot impressionar la gent. Si s'impressiona, la gent s'emociona i aplaudeix. És el que nosaltres fem, si no ens ix així, si falla alguna cosa, anem i li calem foc. Encara hi ha allò de la metxa. La part artística està en tot, des que comença fins que acaba. Es treballa sempre en equip per a muntar i disparar, però l'artista està darrere.

—¿Li preocupa la nova normativa de les mascletades que permet més quilos de pólvora?

—La normativa actual limita a 110 quilos de pólvora màxim en una mascletada. Perquè ací es feien animalades autèntiques. Em pareix bé que es retalle.

—¿Quin és el límit?

—La pirotècnia no té límits.

—¿I la seguretat?

—La seguretat comença amb les distàncies, si s'aparta la gent. Abans la teníem pegada a la tela metàl·lica i encara hi ha alguns que s'escapen. També provem els coets perquè no es llancen a ningú. En realitat, perfecte no hi ha res però podríem parlar d'un 99% de seguretat. Estem tranquils en aquest assumpte. Però mai no pots dir que no passarà res. Ni amb 110 quilos.

—¿Quin ha estat el problema dels trons de bac?

—El problema ha eixit ara. Hi ha una sèrie de primeres matèries catalogades d'alt risc per la Comunitat Europea i estan prohibides des des

fa prou temps. Es feren anàlisis, proves, etc. i es va descobrir que els trons de bac contenien aquests productes, però no són els únics. La posada en marxa de la llei en aquests precisos moments ha vingut arran del rebuig dels esborranys posteriors.

—¿No és misteriós que isquera poc abans de falles?

—No, no ho crec, quan la CEE va dir OK, Espanya tenia un retard de set anys aleshores, senzillament ho ha posat en marxa. De tota manera nosaltres no fem trons de bac. Mon pare no en feia i nosaltres tampoc. Ell em va dir un dia: "Si fas coets no faces trons de bac i si fas trons de bac no faces coets".

—Sempre s'ha dit que les falles pequen d'imprudència a l'hora d'emmagatzemar els productes pirotècnics.

—Les falles no tenen perquè emmagatzemar-ne. Poden sol·licitar un permís per emmagatzemar focs artificials per quinze dies. Si en tenen, és el seu problema.

—¿On hi ha més perill, en els usos quotidians dels focs d'artifici o en els destinats a un públic nombrós?

—Sense dubte en els usos quotidians, sobretot en els xiquets. No tenen pràctica, no estan controlats. El pirotècnic és una persona que prepara un espectacle i és conscient del que fa.

—¿Som prudents els valencians?

—Com que es fan tantes festes, tantes mascletades, etc. coneixem millor els articles. De tota manera Holanda, Dinamarca, Alemanya, al cap d'any és totalment incontrolable la quantitat de focs d'artifici que cremen. Nosaltres participem, ací, en uns actes de teatre de carrer amb Xarxa teatre.

—¿Més projectes?

—Uf, en tinc tants. Crec que de totes les coses que he volgut fer no he fet ni la meitat. Però tot arribarà.

Xavier Mínguez

